

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету
від 24 квітня 2019 року
(протокол №9)

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Бердянськ
2019 рік

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

кандидат економічних наук, доцент Костенко Г.П.

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету «18» квітня 2019 року, протокол № 6.

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Фінанси підприємств» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр», галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Предметом навчальної дисципліни є економічні відносини суб'єктів підприємницької діяльності, безпосередньо пов'язані із формуванням, розподілом та використанням фондів грошових коштів та грошових коштів у нефондовій формі. Поряд з теоретичним висвітленням проблем фінансів підприємств особлива увага приділяється аналізу правового забезпечення та практичного використання чинного законодавства України, інструктивного матеріалу, методичного забезпечення, безпосередньо пов'язаного з підприємницькою діяльністю юридичних та фізичних осіб

Міждисциплінарні зв'язки: передуює вивченню дисциплін «Інвестування», «Фінансовий ринок», «Податкова система» «Бюджетна система», «Банківська система», після вивчення дисциплін «Мікроекономіка», «Економіка підприємства», «Гроші та кредит», «Бухгалтерський облік».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою навчальної дисципліни «Фінанси підприємств» є формування системи базових знань з теорії і практики фінансових відносин суб'єктів підприємництва, формування фінансових ресурсів, фінансового планування, організації фінансової діяльності підприємств в ринкових умовах в цілому і з урахуванням змін нормативно-законодавчої бази.

1.2. Основними завданнями дисципліни «Фінанси підприємств» є вивчення сутності й функцій фінансів підприємств, фінансових ресурсів та джерел їх формування; організації фінансів підприємств; набуття навиків фінансових розрахунків; оволодіння методами фінансового планування, оцінювання фінансового стану, санації підприємств.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти *повинні набути таких компетентностей:*

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК12. Здатність здійснювати поточне та перспективне фінансове планування (у т.ч. діяльності курортно-рекреаційних закладів, курортно-рекреаційних територій).

СК13. Здатність здійснювати діагностику стану, результатів діяльності суб'єктів підприємництва (у т.ч. курортно-рекреаційних закладів).

Та демонструвати такі результати навчання:

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПР25. Організовувати, планувати, оцінювати результати виконання інвестиційних проектів, спрямованих на розв'язання проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування (у т.ч. стосовно розвитку курортно-рекреаційних територій).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6/180 (кредитів ЄКТС/годин).

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Основи фінансів підприємств.

Поняття і сутність фінансів підприємств. Функції фінансів як внутрішня властивість і форма прояву їх сутності. Сфери фінансових відносин підприємств. Фінансові відносини, пов'язані з формуванням статутного капіталу, з формуванням та розподілом грошових доходів, між підрозділами підприємств, між суб'єктами господарювання, з державою, з банками, страховими компаніями, що формуються в підприємств за рахунок внутрішньогосподарського розподілу доходів. Грошові доходи, грошові фонди, фінансові ресурси підприємств. Методи й способи формування фінансових ресурсів. Джерела формування фінансових ресурсів. Внутрішні й зовнішні джерела. Власні, позичені та залучені кошти. Державне регулювання формування фінансових ресурсів підприємств. Основи організації фінансів підприємств: саморегулювання, самоокупність, самофінансування. Особливості організації фінансів залежно від форми власності, галузі економіки, організації бізнесу, сфери діяльності. Фінансова діяльність підприємства. Зміст, завдання та організація фінансової роботи на підприємстві.

Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств.

Сутність і значення грошових розрахунків у діяльності підприємств. Принципи організації розрахунків. Порядок відкриття підприємствами розрахункового, поточного, валютного, позичкового, депозитного та інших рахунків у банку. Використання коштів з розрахункового рахунку. Форми безготівкових розрахунків. Розрахунки платіжними дорученнями, платіжними вимогами-дорученнями, акредитивами, векселями, платіжними вимогами. Розрахунки за надання факторингових послуг підприємствам. Вимоги до їх проведення й сфера використання. Готівково-грошові розрахунки на підприємстві та сфера їх застосування. Організація грошово-готівкових розрахунків. Розрахунково-платіжна дисципліна, її зміст і значення для забезпечення господарської діяльності. Порядок пред'явлення претензій по рахунках. Економічні й фінансові санкції у системі грошових розрахунків і платежів.

Тема 3. Грошові надходження підприємств.

Економічна характеристика, склад і класифікація грошових надходжень підприємств. Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг). Фактори, які впливають на величину виручки. Особливості формування виручки від реалізації на підприємствах різних галузей економіки. Розрахунок та планування виручки. Формування виручки від реалізації продукції. Визначення моменту реалізації. Розподіл виручки від реалізації продукції. Формування валового й чистого доходу. Грошові надходження від іншої реалізації: основних засобів, матеріалів, нематеріальних активів, інші надходження. Надходження від фінансових інвестицій: дивіденди від корпоративних прав, від державних цінних паперів. Проценти, нараховані підприємствам на депозитних рахунках. Надходження коштів від здавання в оренду основних фондів, від застосованих фінансових санкцій. Бюджетні дотації, субвенції. Отримання фінансової допомоги. Страхові відшкодування.

Тема 4. Формування і розподіл прибутку.

Економічний зміст прибутку. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства. Балансовий прибуток і його склад. Прибуток від реалізації продукції. Фактори, які впливають на формування прибутку. Собівартість продукції та її вплив на прибуток. Встановлення цін на продукцію і їх вплив на формування прибутку. Рентабельність продукції. Прибуток від реалізації інших активів. Позареалізаційний прибуток, його склад і формування. Методи розрахунку прибутку, рентабельність підприємства. Розподіл прибутку підприємств, його зміст і економічне значення. Розподіл прибутку між державою й суб'єктами господарювання. Формування чистого прибутку підприємств і його використання. Фонди грошових коштів підприємства, що утворюються за рахунок чистого прибутку. Виплата дивідендів. Нерозподілений прибуток і його використання.

Тема 5. Оподаткування підприємств.

Система оподаткування підприємств. Сутність і призначення системи оподаткування підприємств. Використання податків для регулювання діяльності підприємства. Оподаткування прибутку підприємства. Чинний порядок оподаткування прибутку. Платежі за ресурси. Сплата підприємствами непрямих податків. Збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Місцеві податки і збори. Оподаткування суб'єктів малого підприємництва.

Тема 6. Обігові кошти.

Сутність обігових коштів та їх організація. Склад і розміщення обігових коштів. Необхідність і методи визначення потреби в обігових коштах. Методи прямого розрахунку й сфера його застосування. Поняття норм і нормативів обігових коштів, їх розрахунок. Економічний метод обчислення потреби в обігових коштах і його використання. Джерела формування обігових коштів. Власні обігові кошти. Позичені і залучені обігові кошти. Показники стану обігових коштів. Нестача власних обігових коштів, причини виникнення і джерела поповнення. Показники ефективності використання обігових коштів.

Тема 7. Кредитування підприємств.

Індивідуальний кругообіг коштів підприємства, необхідність збалансування матеріальних і фінансових ресурсів - основа залучення кредитів. Форми кредитів, які використовуються у господарській діяльності підприємств. Банківський, комерційний, лізинговий, іпотечний, бланковий, консорціумний кредити. Різновиди банківських кредитів: за строками користування, за забезпеченням, за ступенем ризику, за методами надання, за строком погашення. Принципи кредитування. Визначення потреби підприємства в кредитах. Кредитний договір: сутність і порядок укладення. Відповідальність сторін за порушення умов кредитного договору. Способи отримання кредиту. Оцінка кредитоспроможності підприємства. Порядок погашення кредиту. Позичковий процент, фактори, що на нього впливають, джерела сплати. Товарний кредит, умови його отримання підприємствами та погашення.

Тема 8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів.

Сутність основних засобів та їх відтворення. Показники стану та ефективності використання основних засобів. Знос і амортизація основних засобів. Сутність і склад капітальних вкладень. Джерела і порядок фінансування капітальних вкладень. Фінансування витрат на поліпшення основних засобів.

Тема 9. Оцінювання фінансового стану підприємств.

Оцінка фінансового стану підприємства, її необхідність і значення. Показники фінансового стану підприємства. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Показники фінансової бухгалтерської звітності, які використовуються для оцінки фінансового стану. Сутність ліквідності підприємства. Показники ліквідності та методика їх визначення. Оцінка показників ліквідності. Фактори, що впливають на стан ліквідності. Сутність платоспроможності. Фактори, що впливають на платоспроможність підприємств. Методика їх визначення. Оцінка показників платоспроможності. Фінансова стійкість підприємства, її сутність. Система показників фінансової стійкості підприємства, методика її розрахунку й оцінки. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Тема 10. Фінансове планування на підприємствах.

Зміст і завдання фінансового планування. Фінансове планування як процес визначення потреби підприємства у фінансових ресурсах. Методи фінансового планування. Балансовий метод. Програмно-цільовий метод. Нормативний метод. Метод коефіцієнтів. Інформаційна база фінансового планування. Аналіз фінансових показників звітного періоду. Показники виробничо-господарської діяльності планового періоду як вихідна база для фінансового планування. Фінансовий план як складова частина бізнес-плану. Зміст та структура фінансового плану підприємства (баланс доходів і видатків). Зміст оперативного фінансового плану надходження коштів і здійснення платежів, його призначення.

Тема 11. Фінансова санація підприємств.

Фінансова санація підприємства, її економічний зміст та порядок проведення. Фінансова криза на підприємстві: симптоми та фактори, що її спричиняють. Планування та фінансування санації підприємства. Економіко-правові аспекти санації та банкрутства підприємств. Необхідність, функції та завдання інституту банкрутства

підприємств. Порядок оголошення підприємства банкрутом. Задоволення претензій кредиторів. Фінансова санація на ухвалу господарського суду. Мирова угода. Санація через реорганізацію. Приховане, фіктивне та навмисне банкрутство.

Тема 12. Фінансове забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів.

Розвиток санаторно-курортних закладів як необхідна умова соціалізації суспільства. Сутність та особливості фінансового забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів. Джерела фінансового забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів. Механізм фінансового забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів. Аналіз джерел фінансового забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів. Комплексна оцінка ефективності фінансового забезпечення санаторно-курортних закладів. Удосконалення державної підтримки розвитку санаторно-курортних закладів: фінансовий і соціальний аспект. Стратегія фінансового забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів. Фінансове планування та прогнозування джерел фінансування розвитку санаторно-курортних закладів.

3. Рекомендована література

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 18, 19-20, 21-22. – Ст. 144. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 5-6. – Ст. 30. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.08.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. – № 40. – Ст. 365. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
4. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 р. № 2343-XII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 31. – Ст. 440. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.
5. Актуальні проблеми прогнозування розвитку соціально-економічних систем : монографія / за ред. О. І. Черняка, П. В. Захарченка. – Мелітополь : Видав. буд. ММД, 2019. – 456 с.
6. Бедринець М. Д. Фінанси підприємств: навч. посіб. / М. Д. Бедринець, Л. П. Довгань. – К. : Центр учбової літератури, 2018. – 292 с.
7. Венгер В. В. Фінанси: навчальний посібник / В. В. Венгер. – К. : Центр учбової літератури, 2019. – 432 с.
8. Захарченко П. В. Методи та моделі фінансового прогнозування: посібник / П. В. Захарченко, Г. П. Костенко. – Мелітополь : Видав. буд. Мелітопол. міськ. друкарні, 2018. – 224 с.
9. Захарченко П. В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / П. В. Захарченко, М. П. Гриценко. – Мелітополь : Видав. буд. Мелітопол. міськ. друкарні, 2018. – 224 с.
10. Кремень О. І. Фінанси: навчальний посібник для ст-ів ВНЗ / О. І. Кремень, В. М. Кремень. – К. : Центр учбової літератури, 2019. – 416 с.
11. Любенко Н. М. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Н. М. Любенко. – К. : Центр учбової літератури, 2019. – 262 с.

12. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: підручник для ст-ів ВНЗ / О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук. – К. : Центр учбової літератури, 2019. – 504 с.
13. Теоретичні, науково-методичні та прикладні засади ефективності функціонування і розвитку підприємств : колективна монографія / за заг. ред. А. А. Жигіря. – Бердянськ : Видавець Ткачук О.В, 2016. – 420 с.
14. Тюріна, Н.М. Управління фінансовою санацією підприємства: підручник / Н.М. Тюріна, Н.С. Карвацка. – Львів : Новий Світ - 200, 2018. – 396 с.
15. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г.Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.

4. Методи навчання:

лекція, пояснювально-ілюстративні, метод навчальної дискусії, метод письмового контролю.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання - *екзамен*.

6. Система оцінювання _____

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни